

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-03-17

Diarienummer N161-2280/24

Handläggare

Karin Tidlund

Telefon: 031-365 00 00 (växel)

E-post: karin.tidlund@funktionsstod.goteborg.se

Svar på remiss om motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) om suicidpreventiva åtgärder och fortbildning av kommunens anställda

Förslag till beslut

1. Nämnden för funktionsstöd tillstyrker, med de synpunkter som framkommer i förvaltningens tjänsteutlåtande, motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) om suicidpreventiva åtgärder och fortbildning av kommunens anställda.
2. Nämnden för funktionsstöd översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Nämnden för funktionsstöd förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Sammanfattning

Nämnden för funktionsstöd har fått en remiss från kommunstyrelsen om en motion om suicidpreventiva åtgärder samt fortbildning av kommunens anställda.

Motionärerna Agneta Kjaerbeck (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) betonar kommunens viktiga roll när det gäller psykisk ohälsa och suicidprevention och att bland annat omsorgspersonal ofta möter personer i riskzon för självmord och att de därför kan göra skillnad i det förebyggande arbetet. Därför bör berörda nämnder bland annat genomföra regelbundna utbildningar i första hjälpen till psykisk hälsa riktade till kommunal personal som möter personer med risk för suicid.

Förvaltningen instämmer i motionens bedömning att det är viktigt att medarbetare i förvaltningen har kunskap och känner sig trygga i att bemöta personer med psykisk ohälsa och som löper suicidrisk, och anser att fortsatta och stärkta utbildningar i suicidprevention är en bra väg för att höja kunskapen. Förvaltningen vill dock betona att olika medarbetare och olika personalgrupper kan behöva olika inriktning på utbildningar och att det inte bör vara endast den utbildning som heter ”första hjälpen i psykisk hälsa” som kan komma i fråga.

Förvaltningen är också positiv till förslag om att inrätta en suicidpreventiv referensgrupp samt till att uppmärksamma den suicidpreventiva dagen.

Bedömning ur ekonomisk dimension

De samhällsekonomiska kostnaderna förknippade med suicid och suicidförsök är mycket höga, även om det finns svårigheter att skatta dem. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har tidigare uppskattat de årliga indirekta kostnaderna till 9 miljarder kronor,

och direkta kostnader till 46–60 miljoner kronor.¹ Att förebygga suicid är därmed inte enbart angeläget i syfte att minska lidande, utan också relevant utifrån ett ekonomiskt perspektiv.

Kostnader för att utbilda personal beror på vilka utbildningar som används. Några av de utbildningar som finns omfattar flera dagar, vilket innebär vikariekostnader utöver ordinarie utbildningskostnader, kostnader för lokaler och så vidare. Göteborgs Stad har i dag ett avtal med föreningen Suicidprevention i Väst (SPIV) om utbildning, där ett tillfälle för cirka 40 personer kostar 65 000 kronor inklusive kurslitteratur. Under de år som denna utbildning har nyttjats så har finansiering skett med statliga medel.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på ärendet utifrån den ekologiska dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Suicid, suicidförsök och tankar om suicid är vanligt förekommande. I Sverige dog minst 1 300 personer i suicid 2024, vilket kan jämföras med att 210 personer dog i trafikolyckor. Ungefär tio gånger så många genomförde ett suicidförsök och nästan fyra procent av befolkningen i åldern 16 år och äldre svarade 2024 att de har haft suicidtankar under det senaste året.

Forskning visar ett tydligt samband mellan psykisk ohälsa och suicid och suicidförsök och det är känt att personer med funktionsnedsättning har en sämre psykisk hälsa. Det finns forskning som visar att psykisk ohälsa är vanligare hos personer med intellektuella funktionsnedsättningar än hos resten av befolkningen. Vidare är psykiska och psykiatriska besvär särskilt utbredda bland exempelvis personer som lever i ekonomisk utsatthet, unga vuxna som saknar arbete, hbtqi-personer och minoritetsgrupper. När en eller flera av dessa faktorer finns närvarande samtidigt hos en person kan utsattheten vara extra stor.

Samverkan

Information lämnas i förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 16 april 2025.

Bilagor

1. Motion av SD om suicidpreventiva åtgärder samt fortbildning av kommunens anställda
2. Remissmissiv från kommunstyrelsen

¹ [Faktablad MSB](#)

Ärendet

Nämnden för funktionsstöd har fått en remiss på en motion av Agneta Kjaerbeck (SD) och Jörgen Fogelklou (SD) om suicidpreventiva åtgärder samt fortbildning av kommunens anställda.

Nämndens svar på remissen ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast den 25 april 2025.

Beskrivning av ärendet

Förvaltningen yttrar sig över remissförslaget utifrån nämndens perspektiv. Remissen har även skickats till grundskolenämnden, utbildningsnämnden, nämnden för arbetsmarknad och vuxenutbildning, äldre samt vård- och omsorgsnämnden och socialnämnden Centrum för yttrande.

Motionärerna beskriver att psykisk ohälsa och suicidprevention är angelägna samhällsfrågor där kommunen har en viktig roll att spela. Personal i omsorg och skola möter ofta personer i riskzon för självmord och motionärerna beskriver att de har en unik möjlighet att göra skillnad i det förebyggande arbetet. För att kunna göra det behövs relevant kunskap och verktyg. Motionärerna föreslår att staden ska utarbeta och planera för regelbundna utbildningar i första hjälpen till psykisk hälsa riktade till skolpersonal, personal inom vård- och omsorg samt annan kommunal personal som möter personer med risk för suicid. Vidare föreslår motionärerna att en suicidpreventiv referensgrupp ska inrättas, och att den suicidpreventiva dagen den 10 september ska uppmärksammas av kommunstyrelsen.

Kort om suicid

Ungefär 1 300 personer dör av suicid varje år i Sverige, och omkring 11 000 personer gör suicidförsök. Knappt fyra procent av befolkningen i åldern 16 år och äldre uppger i enkät att de har haft suicidtankar under det senaste året. Exempel på grupper som är särskilt utsatta för suicidtankar är bland andra personer med psykiatriska tillstånd, personer som tidigare gjort suicidförsök, personer med skadligt bruk och beroende och personer med funktionsnedsättningar. Personer med intellektuella funktionsnedsättningar (IF), autism eller ADHD löper större risk för suicidtankar, särskilt i de fall då flera av tillstånden förekommer samtidigt hos en person.² Förvaltningens personal arbetar dagligen med personer som tillhör dessa särskilt utsatta grupper, och suicidprevention behöver därför vara en del av arbetet med brukarna.

Psykisk hälsa och suicid har många gemensamma skydds- och riskfaktorer vilket gör att suicidpreventivt arbete hör nära samman med de förebyggande- och omsorgsinsatser som förvaltningen arbetar med varje dag.

Befintlig styrning och kunskapsläget på området

Göteborgs Stad har tidigare haft en strategisk plan för suicidprevention, som slutade gälla 2024 i samband med att det nya programmet för jämlika livsvillkor och jämlik hälsa antogs. Sedan 2020 finns det en länsgemensam handlingsplan för suicidprevention i Västra Götaland. Handlingsplanen är tänkt som en gemensam grund för såväl kommunernas som regionens suicidpreventiva arbete och för framtagande av delregionala/lokala handlingsplaner. Handlingsplanen sträcker sig fram till och med i år,

² [Autism kopplat till kraftigt ökad risk för självmordsbeteenden | Karolinska Institutet Nyheter](#)

2025. När arbetet med handlingsplanen avslutas är det tänkt att den nya nationella strategin för psykisk hälsa och suicidprevention ska kunna ta vid. Bakom arbetet med den nya strategin, *Det handlar om livet*, står Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen och 25 andra myndigheter.³ Målet är att främja en jämlik psykisk hälsa, och att ingen ska hamna i en position i vilken suicid upplevs som den enda utvägen. Myndigheterna jobbar i dagsläget på att ta fram en handlingsplan som ska gälla under strategins första tre år.

Av den nationella strategin framgår det att alla delar av vård och omsorg behöver ha kunskap om suicidprevention och hur personer som kan vara i riskzonen ska bemötas på ett respektfullt sätt. Den nationella strategin betonar också vikten av att personal som möter brukare har kunskap om tecken och varningssignaler på psykisk ohälsa och suicidrisk. I strategin nämns också att hälsofrämjande arbete är mycket viktigt för att förebygga att andra sjukdomar uppkommer hos personer med psykiatriska tillstånd. Det betonas också särskilt att icke-legitimerad personal inom exempelvis LSS-verksamheter behöver få ökade kunskaper om psykisk ohälsa. Psykisk ohälsa och suicid omgärdas fortfarande av fördomar och är förenade med stigma. En strategi för att minska fördomar och stigma kan vara att förmedla kunskap om psykisk ohälsa och självmordsproblematik till dem som möter människor med psykisk ohälsa och visa sätt att ta kontakt med den som drabbats. Den som har mer kunskap, har i regel också mindre negativa attityder till psykiska problem. Vidare betonas det i strategin att statliga, regionala, lokala och internationella aktörer behöver ha ett aktivt kunskapsutbyte.

Befintliga utbildningar och insatser inom nämndens verksamheter

Det finns flera olika etablerade utbildningar om psykisk ohälsa och suicidprevention. Mental Health First Aid (MHFA), på svenska benämnt Första hjälpen till psykisk hälsa, är ett specifikt utbildningsprogram som utvecklats i Australien och som i Sverige samordnas av Karolinska Institutet. Det finns både instruktörsutbildningar som omfattar en vecka och fösta-hjälpen-kurs riktad till allmänhet eller medarbetare som omfattar 12 timmar. Flera medarbetare i Göteborg har utbildats enligt detta koncept och några personer har kompetens att utbilda vidare. Med hjälp av organisationen SPIV – Suicidprevention i Väst – har Göteborgs Stad sedan 2015 genomfört utbildningar i ”psykisk livräddning”, vilket är en tvådagars utbildning, till omkring 1 300 personer med hjälp av statliga medel. Majoriteten av dessa personer arbetar inom funktionsstödsverksamhet. Även andra organisationer erbjuder utbildningar som förvaltningen nyttjat, bland annat ”Våga fråga” vilket är en halvdagsutbildning, men som även finns i en kortversion ”pocket” – som är gratis tillgänglig för alla på Internet. Tillgång till utbildningar finns även via Vårdsamverkan i Västra Götaland (VVG).

De sex socialförvaltningarna tillsammans med de tre utbildningsförvaltningarna i Göteborgs Stad har en gemensam processledare psykisk hälsa som bland annat samordnar utbildningar och de statliga medlen för psykisk hälsa. Förvaltningen för funktionsstöd har tagit fram ett stödmaterial som är tillgängligt på intranätet, med flödesschema för psykisk ohälsa, och för suicidriskbedömning liksom en användarguide för suicidriskbedömning. Inom förvaltningens verksamheter inom socialpsykiatri har en majoritet av personalen genomgått suicidpreventiva utbildningar och 80 procent anser att de har goda kunskaper.

³ [Nationell strategi för psykisk hälsa och suicidprevention — Folkhälsomyndigheten](#)

Förvaltningens bedömning

Förvaltningen instämmer i att det är viktigt att medarbetare känner sig trygga i att bemöta personer med psykisk ohälsa och som löper suicidrisk. Att tillhandahålla och stärka utbildningar i suicidprevention är en bra väg för att höja kunskapen och förvaltningens målgrupp skulle vara betjänt av ett stärkt, suicidpreventivt arbete. Särskilt behöver detta arbete stärkas inom bostad med särskild service (BmSS) där inte lika stora satsningar har gjorts som inom boendestöd och annan socialpsykiatri. Förvaltningens verksamheter bör se till att det finns riktlinjer och rutiner och att det blir ett ämne man pratar om på verksamhetsmöten, APT (arbetsplatsträff) eller liknande.

Förvaltningen vill påtala att det är mycket viktigt att arbeta både hälsofrämjande och suicidpreventivt. Lika viktigt som utbildningsinsatser är att implementera den nationella och den länsgemensamma strategin, att utbilda chefer och att säkerställa att handlingsplaner och rutiner finns. För förvaltningen innebär detta att utvecklingsarbete bör bedrivas exempelvis för att skapa och implementera rutiner för att förstå tidiga tecken på psykisk ohälsa, metoder för att göra riskbedömning på individnivå och att göra befintliga bildstödsmaterial kända och använda. Det handlar också om att fortsätta med stadens delaktighetsfrämjande arbete, ökade insatser för att minska stigmatisering av personer med psykisk ohälsa och arbete mot diskriminering.

Nedan svarar förvaltningen på motionens förslag:

Kommunstyrelsen och berörda nämnder får i uppdrag att utarbeta och planera för regelbundna utbildningar i första hjälpen till psykisk hälsa riktade till bland annat skolpersonal, personal inom vård- och omsorg och annan kommunal personal som möter personer med risk för suicid.

Det är oklart om motionen avser just den specifika utbildningen MHFA – ”Första hjälpen till psykisk hälsa”. Detta är en bra utbildning men förvaltningen bedömer inte att det är den mest relevanta utbildningen i alla situationer, utan olika medarbetare och olika personalgrupper kan behöva olika inriktning på utbildningar. Däremot är det viktigt att säkerställa att de utbildningar som erbjuds bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet, vilket innebär att utbildningar inte ska bygga på egna lösningar. Med denna reservation ställer sig förvaltningen positiv till förslaget.

Kommunstyrelsen får i uppdrag att inrätta en suicidpreventiv referensgrupp i Göteborg med uppgift att försäkra att kommunen omhändertar vad som sker i området och att samverkan med regionen fungerar tillfredsställande.

Referensgruppen ska redovisa sitt arbete gentemot kommunstyrelsen.

Förvaltningen bedömer att det suicidpreventiva arbetet tillsammans med regionen är mycket viktigt och att det är väsentligt att staden kopplar sitt arbete med befintliga samverkansgrupperingar i regionen och Göteborgsregionen (GR). Förvaltningen och nämndens målgrupp behöver representeras i dessa grupperingar och delaktighet i en kommande referensgrupp vore hjälpsamt för målgruppen för att ta omhand dess särskilda förutsättningar. Det är väsentligt att överväga om det är kommunstyrelsen som ska driva en referensgrupp eller om det lämpligast omhändertas och förtydligas i befintliga strukturer så att inte arbetet sker i parallella spår.

**Kommunstyrelsen får i uppdrag att särskilt uppmärksamma den
suicidpreventiva dagen den 10 september.**

För att motverka stigmatisering av suicid och psykisk ohälsa bedömer förvaltningen att det är positivt att uppmärksamma den suicidpreventiva dagen. Dagen finns redan och det är inte önskvärt att skapa något som konkurrerar med befintliga aktiviteter – men däremot att uppmärksamma dagen på liknande sätt som redan görs med exempelvis Orange Day.

Camilla Blomqvist

Maria Berntsson

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef Kvalitet och styrning